

**Vážený pane předsedo,
Vážené paní senátorky,
Vážení páni senátoři!**

Dovolte mi vrátit se v úvodu tohoto vystoupení o řadu měsíců zpět, a citovat zde několik pasáží z návrhu koncepce dalšího rozvoje Ústavu pro studium totalitních režimů, s nímž jsem v srpnu 2010 zvítězil ve výběrovém řízení. Prosazoval jsem – tehdy stejně jako dnes – ideu pokračování v započatém procesu citlivého očišťování historické paměti.

Ve svém projektu jsem navíc zdůraznil, že objektivní zkoumání doby nesvobody i období komunistické totalitní moci - a ve smyslu zákona zprostředkováním výsledků tohoto procesu veřejnosti - je třeba provádět způsobem, který **přispěje k usmíření a nikoliv k prohloubení atomizace společnosti**. S tím úzce souvisela i má deklarovaná snaha o zlepšení jména Ústavu na veřejnosti.

S uspokojením a vděčností zde mohu konstatovat, že se mi během necelých dvou let podařilo podstatnou část stanovených krátkodobých, střednědobých, ale i dlouhodobých úkolů a předsevzetí realizovat. Stabilizoval jsem situaci v Ústavu i Archivu a konsolidoval klíčové pozice v obou institucích. V souvislosti s nutností řešit dopady hospodářské a ekonomické krize jsem se svým týmem optimalizoval využití finančních prostředků, svěřených nám v rámci kapitoly č. 355. Připravili i obhájili jsme dva rozpočty – a dnes pracujeme na rozpočtu třetím, na rok 2013, možná mohu jeho přípravu označit za jeden z dosud nejnáročnějších úkolů - s vědomím plné odpovědnosti zachovat efektivní plnění povinností, které nám stanovuje zákon.

V rámci střednědobé perspektivy jsem plánovitě navázal na zakladatelské období činnosti Ústavu. Pokračovali jsme ve zkoumání, zpřístupňování a nestranném hodnocení doby nesvobody a období komunistické totalitní moci. Podařilo se nám v této oblasti optimalizovat badatelskou činnost na celé zákonem vymezené období, zejména tedy zvýšit počet odborných výstupů z doby nesvobody 1938-1945. Plánovitě také postupujeme i v oblasti zachycování svědectví pamětníků metodou oral history.

Velmi seriózně jsme přistoupili rovněž k citlivému problému digitalizace dokumentů z archivních fondů a sbírek Archivu bezpečnostních složek. Téměř absolutně se nám přijatými opatřeními jak na straně Ústavu tak i Archivu podařilo vyloučit možnost poškození archiválií či dokumentů převáděných do digitální podoby. Po půlroční intenzivní práci se společné komisi vedení Archivu a Ústavu podařilo vyřešit také právní aspekty převodu dokumentů do elektronické podoby, stanovit formu převodu digitalizovaných dokumentů patřících Ústavu do správy Archivu. Je zásluhou především bývalé ředitelky Archivu, že spolupráce v této oblasti byla v září 2011 stvrzena vzájemnou dohodou.

Dalším aktem v oblasti úzké součinnosti Ústavu a Archivu by měla být dohoda o archivaci dokumentů převedených do elektronické podoby, která bude formulována s ohledem na další předpokládanou spolupráci mezi Archivem bezpečnostních složek a Národním archivem, resp. Národním digitálním archivem.

Kvalitní, rychlá, levná a efektivní digitalizace také umožňuje Archivu i Ústavu plnit další důležitý úkol – participaci v rámci zákona č. 262/2011 Sb., o účastnících odboje a odporu, na vytváření odborných stanovisek pro Ministerstvo obrany. Přijatá organizační opatření umožnila vytvořit systém vzájemné podpory, kdy odborná kapacita Ústavu je využita i ve prospěch Archivu.

V dlouhodobé perspektivě Ústav prohloubil spolupráci s domácími akademickými a partnerskými institucemi. Předpokládám, že moje slova potvrdí kolegové v posledním panelu. S Ústavem pro soudobé dějiny jsme například na sklonku loňského roku společně zorganizovali velkou mezinárodní konferenci k 90. letům československého komunismu; s Vojenským historickým ústavem a Národním muzeem jsme připravili několik výstav; s Post Bellem, o. p. s., jsme se např. podíleli na výrobě informačních panelů v modelu koncentračního tábora na Karlově náměstí a takto bych mohl pokračovat.

Jak jsem si předsevzal ve svém projektu z léta 2010, Ústav čerpal a čerpá ze zkušeností významných partnerských institucí v zahraničí. Faktem zůstává, že zde bylo na co navazovat. Naše aktivity v rámci Evropské unie se loni v říjnu v Praze završily vznikem Platformy evropské paměti a svědomí jako samostatné nadnárodní instituce. Pro nás to však také otevřeně řečeno znamená, že se naše pozice změnila z lídra pracovní skupiny na standardního člena - tj. asi jednu dvacetinu Platformy. Sídlo Platformy však na základě vzájemné dohody i nadále zůstává v Praze na půdě Ústavu.

Můžeme konstatovat, že se prohloubila spolupráce s Úřadem spolkového zmocněnce pro podklady Stasi (BStU) v Berlíně, připravujeme společné projekty s Ústavem národní paměti ve Varšavě, aktivně se snažíme získávat archivní dokumenty na Ukrajině, zůstáváme vzorem pro pobaltské i balkánské země. V neposlední řadě se rozšířila spolupráce snad s nejvýznamnějším partnerem – Muzeem holocaustu ve Washingtonu, D. C., spočívající ve výměně digitálních dokumentů, technického vybavení a další podpoře výzkumu, na počátku je odborná spolupráce s Bostonskou a Stanfordskou univerzitou. Těsně před podpisem se nachází také významná dohoda o spolupráci a vzájemné podpoře s izraelským památníkem Yad Vashem v Jeruzalémě.

Přestože jsem obecně příznivcem týmové spolupráce a konsenzuálního rozhodování, je jasné, že jako statutární orgán Ústavu a ze zákona nadřízený Archivu nemohu svou řídicí a kontrolní odpovědnost jako celek na nikoho delegovat. Základním rámcem pro Ústav i Archiv zůstává princip subsidiarity, a to jak v oblasti delegování úkolů na nižší, výkonné složky, tak i zodpovědnosti. Tento princip, vycházející z několika právních norem, pokládám za důležitý předpoklad pro výkon jakékoli řídicí funkce.

Mezi mé nejbližší priority patří jak kvalitní a zřetelná komunikace dovnitř Ústavu a Archivu, tak i navenek. Od samého počátku svého mandátu se snažím o kvalifikovanou a otevřenou spolupráci s nejvyšším orgánem Ústavu, kterým je Rada Ústavu. Stejně tak usiluji o co nejlepší a kvalitní komunikaci se Senátem Parlamentu České republiky, jehož jsme – jak již zde bylo připomenuto – zodpovědnou institucí. Proto chci i já poděkovat za organizaci tohoto slyšení a za možnost otevřeně se zde podělit o své názory a úhly pohledu. Také si myslím, že těchto příležitostí ke vzájemné a obohacující výměně informací není nikdy dost.

Dovolte mi, na závěr stručně prezentovat výsledky naší badatelské, ediční i archivní činnosti: